

на загальну структуру педагогічної технології: концептуальна основа, змістова частина і процесуальний компонент. *Концептуальна основа* визначається основними положеннями про організацію освітнього процесу у вищих навчальних закладах та стандартах освіти у галузі знань Охорона здоров'я, 22 спеціальності 223 Медсестринство. *Змістова частина технології* охоплює навчальний матеріал і визначається переліком загальних, професійних та інтегральної компетентностей, програмних результатів навчання. До складу *процесуальної частини* входять: організація освітнього процесу згідно з поставленими ціля-

ми та відповідними етапами, методи і форми навчальної діяльності викладачів студентів.

Висновок. Єдність даних компонентів дозволяє системно організовувати освітній процес та ефективно імплементувати основні положення Закону України «Про Вищу освіту» у межах представленої педагогічної технології.

Література:

1. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий. – М. Н.О., 2005. – 568 с.

УДК 378:616.89-008

АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ «ДОПОМОГА ПАЦІЄНТАМ ІЗ ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ»

С. І. Шкробот, О. П. Венгер, О. Є. Смашина, Я. М. Несторович, Ю. І. Мисула, Л. М. Сас, В. С. Білоус, О. О. Костіна

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

ASPECTS OF IMPLEMENTATION IN EDUCATIONAL PROCESS ELECTIVE COURSE «TREATMENT OF PATIENTS WITH POSTTRAUMATIC STRESS DISORDER»

S. Shkrobot, O. Venger, O. Smashna, Y. Nestorovich, Y. Mysula, L. Sas, V. Bilous, O. Kostina

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

Політичне і військове протистояння, яке відбувається в Україні, і трагічна загибель великої кількості людей породили гострі стресові ситуації, небезпечні для життя, що виходять за рамки звичного людського досвіду. Нами було впроваджено елективний курс ПТСР для навчання медичних сестер бакалаврів та магістрів ННІ медсестринства. Пропонований курс допоможе краще розуміти і розпізнавати посттравматичний стресовий розлад і докладно ознайомить зі стратегіями надання допомоги пацієнтам із цим станом. Курс складається з 150 годин, включає 5 лекцій по 2 години та 10 практичних занять по 6 годин та виділено 80 годин на самостійну роботу студентів. Матеріали розділено на 5 розділів. Для кожного розділу передбачено 1 лекцію та 2 практичних заняття. Для оцінки ефективності викладання предмету нами розроблена анкета. Вона складається з 10 теоретичних запитань та 5 тестових завдань. Результати реалізації пілотного проекту «Сестринська ініціатива – медсестри щодо полегшення психічної травми» обговорено 22-23 лютого 2016 року на Всеукраїнському науково-практичному симпозиумі з міжнародною участю «Наукове обґрунтування запровадження заходів з медико-психологічної реабілітації при посттравматичному стрес-синдромі».

The political and military confrontation that takes place in Ukraine, and the tragic death of lot of people have created acute stress, life-threatening. These realities compel us today to reflect on the determination of treatment of post-traumatic disorder. We have introduced an elective course for PTSD training nurses bachelors and masters. The proposed course will help to better understand and recognize post-traumatic stress disorder and thoroughly acquaint with strategies to assist patients with this condition. The course involves five lectures and 10 workshops, some themes are made for students self education. The course is divided into 5 sections. Each section provides 1 lecture and 2 practical classes. To assess the effectiveness of teaching the subject we developed a questionnaire. It consists of 10 theoretical questions and 5 test tasks. The results of the pilot project discussed on 22-23 February 2016 at the National Scientific Symposium with international participation «scientific justification for measures of medical and psychological rehabilitation of post-traumatic stress syndrome.»

Ключові слова: посттравматичний стресовий розлад, травма, елективний курс.

Keywords: post-traumatic stress disorder, trauma, elective course.

Політичне і військове протистояння, яке відбувається в Україні, і трагічна загибель великої кількості людей породили гострі стресові ситуації, небезпечні для життя, що виходять за рамки звичного людського досвіду.

Ці реалії змушують нас вже сьогодні задуматися над вирішенням питання лікування посттравматичного розладу, адже як свідчить світовий досвід ця проблема постане досить гостро вже в недалекому майбутньому.

Медичні сестри мають значний потенціал для суттєвого підвищення якості догляду та спостереження за пацієнтами, професійного і компетентного виконання багатьох

медичних завдань під час надання спеціалізованої допомоги пацієнтам з посттравматичним стресовим розладом. Медична сестра серед інших працівників медичного закладу найбільше часу проводить з пацієнтом, досконало знає його переживання, що пов'язані як із хворобою, так і соціальними та іншими проблемами.

Нами було впроваджено елективний курс ПТСР для навчання медичних сестер бакалаврів та магістрів ННІ медсестринства.

Для розробки даного курсу викладачі кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології ДВНЗ

«Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського», взяли активну участь у ряді заходів. 23-24 жовтня 2014 року кафедрою неврології, психіатрії, наркології та медичної психології спільно з Українським НДІ соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України було проведено Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Медико-психологічна та соціальна допомога в умовах надзвичайних ситуацій». Вперше на науково-практичній конференції відбулись комплексні показові навчання «Організація і надання медичної допомоги постраждалим у надзвичайній ситуації з порушеннями психіки та поведінки».

21 травня 2015 року проведено конференцію з питань навчання основам надання психологічної допомоги пацієнтам з боку медсестер. Канадські колеги розробили сайт психологічної допомоги для людей із стрес-синдромом, а для впровадження такого нововведення обрали ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського». В процесі зустрічі представником Університету імені Грента МакЮена (Канада) – професором Елізабет Бургес-Пінто та проектним менеджером Центру українських ресурсів та розвитку Юрієм Конкіним було представлено основні вимоги та ключові ланки пілотного проекту «Сестринська ініціатива – медсестри щодо полегшення психічної травми», який було підтримано Посольством Канади в Україні.

18 – 22 січня 2016 року працівники кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології спільно з представниками ННІ медсестринства організувала семінар-тренінг «Медико – психологічна допомога при синдромі посттравматичних стресових розладів», в рамках якого проведено показово-практичне заняття «Організація рятування і надання медико-психологічної допомоги постраждалим внаслідок вибуху газу в навчальному закладі».

Отримані знання та досвід з вивчення питання посттравматичного стресового розладу було втілено в програму елективного курсу «допомога хворим із посттравматичним стресовим розладом», яка передбачає закріплення знань з психології, психіатрії, вивчення клінічних проявів посттравматичних стресових розладів, ознайомлення з додатковими та новими методами діагностики, принципами медикаментозного та немедикаментозного лікування, участю медичних сестер у профілактиці посттравматичних стресових розладів.

Пропонований курс допоможе краще розуміти і розпізнавати посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) і докладно ознайомить зі стратегіями надання допомоги пацієнтам із цим станом. Зміст курсу розроблено з урахуванням наукових досліджень і практичного досвіду. Він адресований фахівцям у галузі охорони здоров'я, що працюють з особами та пацієнтами, які мають ризик розвитку ПТСР; в яких уже діагностовано ПТСР; які намагаються подолати ПТСР; одужати від його наслідків.

Курс складається з 150 годин, включає 5 лекцій по 2 години та 10 практичних занять по 6 годин та виділено 80 годин на самостійну роботу студентів. Матеріали розділено на 5 розділів. Для кожного розділу передбачено 1 лекційне та 2 практичних заняття. В перших чотирьох розділах вивчаються питання безпосередньо пов'язані із ПТСР, такі як:

- поняття психічного здоров'я та психічної хвороби; реакція організму на стрес, вплив стресу на мозок,

серце, імунну систему;

- поняття травми, поняття посттравматичного стресового розладу (ПТСР);
- епідеміологія, поширеність, частота виникнення, етіологія, симптоматика ПТСР; профілактика ПТСР;
- принципи надання допомоги з урахуванням перенесеної психічної травми; оцінювання, скринінг, діагностика, критерії ПТСР;
- тривалі наслідки ПТСР; копінгові стратегії; ПТСР у різних категорій населення.

У п'ятому розділі розглядаються питання, що в більшій мірі стосуються аспектів роботи у відділенні, але чинять істотний вплив на процес лікування, студенти вивчають типові стресори професійної діяльності, професійне вигорання, етику праці, негативізм на роботі, конфлікти в роботі, значення колегіальності та співпраці, поняття професійного здоров'я, професійне самовизначення.

Практичні заняття склалися з трьох частин. На першій – практичній частині заняття студентам читалася мікролекція з акцентом на ті моменти та проблемні питання, що полегшать роботу з пацієнтами. Оволодінню практичними навичками приділяється особлива увага, виробляються необхідні для майбутньої фахової діяльності спостережливість, відповідальність, чуйність, тактовність.

Для того, щоб краще засвоїти матеріал та навички студенти розв'язували ситуаційні задачі та у формі рольової гри моделювали бесіду з пацієнтами, коли один зі студентів був у ролі пацієнта, а інші тренувалися працювати з ним. Це, на нашу думку, дозволяло досягти більш глибокого розуміння теми та подолати можливі бар'єри в спілкуванні.

Деякі важливі питання були винесені на самоопрацювання. Ми зауважили, що не завжди медичні сестри чітко в них орієнтуються. Хоча дані питання є загальними для роботи з усіма психічними розладами, вони є особливо важливими для роботи із пацієнтами, що страждають на ПТСР. Нами виокремлено:

- особливості надання інформації про пацієнта лікарю, іншим спеціалістам, рідним і близьким;
- створення терапевтичного середовища та мікроклімату у відділенні. Спостереження за пацієнтами;
- особливості вживання медикаментів. Відповідальність медичної сестри. Юридичний аспект обліку лікарських засобів;
- свідомо згода пацієнта на лікування, оформлення згоди. Лікування без згоди хворого;
- види немедикаментозного лікування, що можуть здійснювати медичні сестри: психотерапія, креативна, музична, соціальна, поведінкова терапія, психодрама тощо;
- робота з відвідувачами, регламентування візитів;
- догляд (загальний та індивідуальний) і спостереження за хворими з посттравматичними стресовими розладами;
- види та способи ведення бесід з пацієнтами з посттравматичними стресовими розладами.

Також для оцінки ефективності викладання предмету нами розроблена анкета. Вона складається з 10 теоретичних запитань та 5 тестових завдань. Ця анкета роздавалася студентам для заповнення перед початком циклу та після його завершення. Ось список запитань:

- Що по Вашому є «Психічне здоров'я»?
- Які чинники психічних захворювань Ви знаєте?
- Які Ви знаєте симптоми стресу?

- Що таке психічна травма?
- Що таке посттравматичний стресовий розлад?
- Які симптоми посттравматичного стресового розладу Ви знаєте?
- Що таке копінгіві стратегії?
- Які бувають наслідки посттравматичного стресового розладу?
- Що таке злочинна недбалість медичної сестри?
- Які дії, може здійснювати медсестра або інший медпрацівник для підтримання гарного психічного здоров'я?

Після оцінювання анкет, що студенти заповнювали по закінченню вивчення курсу ми зауважили, що у них покращився рівень та глибина знань з даного предмету, студенти більш детально та точно відповідали на запитання. Більша частина студентів показала значний прогрес. 90% студентів вказали флешбек, як основний симптом ПТСР.

Реалізацію пілотного проекту «Сестринська ініціатива – медсестри щодо полегшення психічної травми» обговорено 22-23 лютого 2016 року на Всеукраїнському науково-практичному симпозиумі з міжнародною участю «Наукове обґрунтування запровадження заходів з медико-психологічної реабілітації при посттравматичному стрес-синдромі», що проходив в ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського».

Результатом проведеної роботи стало видання кафедрою неврології, психіатрії, наркології та медичної психології посібника про ПТСР, методичних рекомендацій для студентів та брошури для медсестер, волонтерів та родин постраждалих «Надзвичайна ситуація: як допомогти?».

Отже, сучасні інновації в медичній освіті і науці вимагають нових підходів та поглядів на навчальний процес у вищих навчальних закладах. Сьогоднішній психологічний клімат в умовах кризи потребує вивчення курсу «допомога пацієнтам із посттравматичним стресовим розладом».

Література.

1. Волошин П.В., Марута Н.О. Діагностика, терапія та профілактика медико-психологічних наслідків бойових дій в сучасних умовах// Харків, 2014р.
2. Краснов В. Н. Психіатрія катастроф і надзвичайних станів та її розвиток в останньому десятиріччі.//Москва, 2009. – 2с.
3. Elfering, N.K. Semmer, S., & Grebner, D (2006). Work stress and patient safety: observer-rated work stressors as predictors of characteristics of safety-related events reported by young nurses, *Ergonomics*, 49, 457–469.
4. Ozer, E. J., Best, S. R., Lipsey, T. L. & Weiss, D. S. (2003) Predictors of post-traumatic stress disorder and symptoms in adults: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 129, 52–73.

УДК 378.091.091.2:37.015.31:61-057.875

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ В РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Т. Є. Шумна

Запорізький державний медичний університет

THE ROLE OF EDUCATIONAL PROCESS IN THE DEVELOPMENT INTELEKTUAL ABILITIES OF STUDENTS

T. E. Shumna

Zaporizhian State Medical University

Проведений аналіз інтелектуальних здібностей 120 студентів IV та IV курсу медичного факультету попередніх років навчання сприяв пошуку нестандартних підходів в організації педагогічного процесу для максимального розкриття їх креативності. Обґрунтована необхідність застосування нестандартних методів викладання та індивідуалізованих підходів для розкриття інтелектуальних здібностей студентів в організації педагогічного процесу. Організація педагогічного процесу відіграє домінуючу роль у розкритті інтелектуальних здібностей, як вітчизняних, так і іноземних студентів, що сприяє отриманню найбільш плідних результатів в розвитку їх креативності. Це формує у майбутніх лікарів стійкий інтерес до предмету та процесу пізнання, підвищує навчальну активність, бажання творити і пізнавати, що власне і сприяє підвищенню їх мотивації до навчання.

The analysis of the intellectual abilities of 120 students IV and IV course of medical faculty of the previous years of study. This has contributed to the search for innovative approaches in the organization of educational process to maximize the development of students. The new organization educational process improves cognitive activity and perform tasks. The use in the educational process of modern diagnostic equipment allows students to learn new skills and improve their academic performance. The further development intellectual abilities of national and international students promotes reception of the best results in the development of their creativity. It forms in the future doctors interested in the subject, increases the activity and the desire to learn something new. This increases in students of motivation to learn.

Ключові слова: педагогічний процес, педіатрія, інтелектуальні здібності, студенти

Key words: educational process, pediatrics, intellectual abilities, students

Вступ. На сучасному етапі, в Україні існує нагальна і поки що так і не вирішена проблема реформування як практичної медицини, так і вищої медичної освіти при підготовці майбутніх лікарів до відповідності вимогам

Євросоюзу [7]. І реформування цих галузей, безумовно, необхідно проводити одночасно, тому що покращення медичної допомоги як глобальної проблеми охорони здоров'я, можливе тільки при поєднанні теоретичної і